

gegevens: meten is weten. Is de minister bereid om verantwoording af te leggen aan al die huishoudens die dat geld op tafel moeten leggen? Wordt dit geld wel effectief en efficiënt ingezet? Of moeten we wachten op een parlementaire enquêtecommissie? Ik hoop toch van harte van niet. Ik krijg hierop graag een reactie.

Er is voldoende energie beschikbaar. De olie- en gasprijzen zakken op de wereldmarkt. Dat doen ze niet omdat olie en gas zo ontzettend schaars zijn. Er is nog voor vele honderden jaren energie. We hebben helemaal geen windenergie nodig. Elke geïnvesteerde euro in overcapaciteit, want dat is het dan, is weggegooid geld. Zolang onrendabele vormen van energie worden gesubsidieerd, remt dat de ontwikkeling van energie die wel rendabel en duurzaam is. Want waarom zou je als investeerder investeren in energie-innovatie als je bij de minister gratis Nederlands belastinggeld kunt ophalen? Deze subsidie is de dood in de pot voor innovatie. Je kunt niet ongestraft 18 miljard uit de Nederlandse huishoudportemonnee kloppen, en dat voor een schamele 3% van ons nationale energieverbruik. Deze wet is dan ook een mokerslag voor de Nederlandse huishoudens. Zij mogen de rekening betalen. De wet is een mokerslag voor de Nederlandse economie, voor het mkb. Hij vernietigt welvaart en banen, straks ook in de toeristenplaatsen langs de kust die worden geconfronteerd met een nieuw ijzeren gordijn. Om te voorkomen dat al deze mensen een raadplegend referendum organiseren, moest in alle haast deze feitenvrije wet door de Eerste Kamer worden gelooft.

Ik rond af. Ik ben nu bijna een week geleden beëdigd in dit huis. Het is nu al nauwelijks denkbaar dat er in de komende vier jaar nog meer wetten zullen komen die nog desastreuzer zullen uitwerken voor de Nederlandse economie en voor de Nederlandse huishoudens. Dat is een treurige conclusie.

De tijdelijke voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Dercksen. Mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech. Ook u werd slechts één week geleden beëdigd als lid van deze Kamer en hield vandaag al uw maidenspeech.

U bent sinds 1988 actief in het vastgoedbeheer. Van 1990 tot 1998 was u directeur van Property Services International Amsterdam en sindsdien bent u zelfstandig adviseur voor zowel nationaal als internationaal vastgoed. Men zegt dat vastgoed een perfecte voorbereiding is op de politiek, omdat het je leert, om te gaan met teleurstellingen, nieuwe mensen te ontmoeten, samen te werken en op zoek te gaan naar raakvlakken. Ik hoop dat u dit kunt beamen.

U bent sinds maart 2011 actief in de politiek, als PVV-fractievoorzitter van de Provinciale Staten in Utrecht. Hier werd u ook wel als "kampioen vragen stellen" betiteld. Onderwerpen die bij u hoog op de agenda stonden, waren: de hinder van windturbines, de asbestaffaire in het oude provinciehuis en de gifgrond onder woonhuizen in Doorn. In een interview met De Telegraaf zei u dat u steeds probeert om de nodige humor in de debatten te brengen. Daar kunnen wij alleen maar naar uitzien.

Uw maatschappelijke en politieke ervaring voorspelt een interessante verdere bijdrage aan het werk van deze Kamer. Wij wensen u daarmee veel succes.

Ik schors de vergadering om de collegae de gelegenheid te geven, u geluk te wensen met uw maidenspeech.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De tijdelijke voorzitter:

Ik geef het woord aan de heer Pijlman. Ook hem stel ik op de hoogte van het feit dat hij tijdens zijn maidenspeech niet geïnterrupteerd kan worden.

De heer Pijlman (D66):

Mevrouw de voorzitter. De wind gaat weer uit een andere hoek waaien. Het is een eer om in het midden van deze Kamer een maidenspeech te mogen houden over het wetsvoorstel wind op zee. Weinig mensen van binnen en buiten deze Kamer zullen er niet van doordrongen zijn dat de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen voor onze energiehuishouding sterk verminderd moet worden. Nederland loopt daarbij bepaald niet voorop. We zijn te veel gewend geraakt aan Groningse aardgasvelden, die onuitputtelijk leken. Bovendien zagen we niet welke maatschappelijke nadelen bij de winning van aardgas optreden. Daar worden we in Groningen mee geconfronteerd. Met de vele gasinkomsten bouwden we overigens vooral de verzorgingsstaat op.

Wind op zee kan een belangrijke bijdrage leveren om onze samenleving duurzamer te maken. Daarvoor doen we het. Bovendien kan het bijdragen aan het versterken van onze offshore-industrie, die gebruik zal moeten maken van innovatieve processen. Dat kan duizenden nieuwe banen opleveren. Maar er zijn ook nadelen. De kosten zijn hoog. De windmolens kunnen eerst alleen met veel overheidsgeld draaien. Tegelijkertijd dienen we de overheidsbestedingen af te wegen tegen de kosten van fossiele brandstoffen. Deze zijn vaak verborgen in de milieu- en ecologische schade, die hoger en hoger wordt en bedreigend is.

Dit wetsvoorstel is een uitwerking van het energieakkoord, waarin is afgesproken dat het kabinet een kader schept om de opschaling van wind op zee mogelijk te maken. Het uitgangspunt van het voorstel is dat windparken uitsluitend gebouwd mogen worden op locaties die aangewezen zijn in kavelbesluiten, die op hun beurt zijn aangewezen in het Nationaal Waterplan. In de voorbereiding op een kavelbesluit wordt dan de milieueffectrapportage opgesteld. Alhoewel de windparken op geruime afstand van de kust worden gerealiseerd, is er bij de kustgemeentes onrust ontstaan over de aan te wijzen locaties. Wil de minister ons informeren over de wijze waarop de belangen van de toeristisch-recreatieve sector afgewogen worden tegen een aanpak die voor een aanvaardbare prijs windenergie mogelijk maakt? Dat geldt temeer wanneer open wordt gelaten dat het in principe mogelijk is om ook tussen de tien en twaalf zeemijlen windparken te realiseren. Het moet mogelijk zijn om kosten-batenanalyse te maken, om de economische schade voor de toeristisch-recreatieve sector te minimaliseren. In de motie-Van Veldhoven/Agnes Mulder die in de Tweede Kamer is aangenomen, wordt om deze analyse gevraagd.

Wij begrijpen dat er in het Nationaal Waterplan 2016-2021 een procedure gevolgd zal worden om mogelijkerwijs tot twee kleine locaties te komen binnen de twaalfmijlszone, zodat er clustering van zichtlocaties plaatsvindt. Wij dringen

erop aan dat daarbij alle alternatieven worden onderzocht en de uitkomsten van het onderzoek openbaar worden gemaakt voordat het ontwerp ter inzage wordt gelegd. Graag een reactie van de minister op dit punt.

Het is goed dat de minister vaart zet achter de uitrol van de voornemens, zodat al dit jaar op de eerste tenders ingeschreven kan worden. Is het juist dat dit jaar voor twee parken van ieder 350 MW een tender wordt uitgeschreven?

Alhoewel de minister nu vaart maakt, wijzen verschillende partijen, waaronder de Algemene Rekenkamer, erop dat het voor ons land buitengewoon lastig wordt om de duurzaamheidsdoelstellingen voor 2020 en 2023 te halen. Dat baart de D66-fractie grote zorgen. Wij kunnen het ons niet veroorloven om steeds verder achterop te raken. Ons milieu en onze samenleving verdienen beter. Bovendien wordt ons internationale aanzien daardoor geschaad. Wie realistisch is, weet dat er nu extra maatregelen nodig zijn op allerlei gebieden. Naast windenergie, zonne-energie, biomassa en geothermie, dient vooral ook energiebesparing veel meer prioriteit te krijgen.

Daarnaast verwachten wij, ook in het wetgevingstraject STROOM, initiatieven van het kabinet waarmee niet alleen de energiereuzen de ruimte krijgen, maar juist ook de burger wordt beloond als hij duurzame energie produceert en levert. Voor ons is het principe "people in power" de werkelijke liberalisering van de energiemarkt. Daarbij produceren burgers en bedrijven zelf energie en leveren ze die aan elkaar tegen normale tarieven door gebruik te maken van de energie-infrastructuur. Gecombineerd met de innovatieve kracht van mkb-bedrijven kan dat nieuwe producten, diensten en werkgelegenheid opleveren.

Wetende dat we achterlopen op de duurzaamheidsdoelstellingen, zouden wij ook graag zien dat het kabinet nu al de scenario's ontwikkelt om in 2050 fossielvrij te zijn. Wat gaat het kabinet nu doen om de duurzaamheidsdoelstellingen te halen en de komende jaren niet verloren te laten gaan? Welke nieuwe beleidsmaatregelen bereidt de minister voor? De D66-fractie verwacht dat de minister met name in de plannen voor een nieuw belastingstelsel met initiatieven voor vergroening komt. Wij horen graag zijn reactie; het zou een mooie primeur zijn.

Optimisme is goed maar realisme is beter om resultaten te halen. De minister gaat er in zijn optimistische verwachtingen van uit dat er in 2024 40% kostenreductie kan worden gerealiseerd door beleids- en technische innovaties. Het is voor mijn fractie onduidelijk waar die 40% op is gebaseerd. Ook zou mijn fractie graag inzicht krijgen in de vraag voor welk deel van de kostenreductie de overheid precies verantwoordelijk is. Voor de D66-fractie is dit een onduidelijk element in de voorstellen, waarop wij graag de reactie van de minister horen.

Het kabinet gaat ervan uit dat de doorlooptijd voor de aanleg van windparken op zee vier jaar is. Gezien de ervaringen elders zou dat echt een beleidsinnovatie zijn. Waar is dit optimisme op gebaseerd? Anders gezegd, kan de minister ons het proces en de doorlooptijd schetsen van de realisatie en de levering van de parken? Is in de door de minister geschetste vier jaar ook de realisatie van de netaansluiting door TenneT opgenomen?

Het ministerie gaat ervan uit dat na de toekenning van de projecten bedrijven zich daar niet uit terugtrekken, maar de huidige praktijk leert anders. Waarop is dit optimisme gebaseerd?

De lopende SDE- en SDE+-projecten leveren gemiddeld 26% minder op dan het theoretisch maximum waaraan de minister telkens refereert wanneer hij over de doelrealisatie spreekt. Is dit gefundeerd optimisme of een gebrek aan realisme?

Voorkomen dient te worden dat productiepieken van windenergie leiden tot overbelasting van het elektriciteitsnet, waardoor groene stroom goedkoop aan de buurlanden verkocht moet worden, zoals in Duitsland regelmatig gebeurt. Ziet de minister dit ook als een reëel scenario voor Nederland? Zijn wij in staat om windenergie op te slaan en daarmee de windstille dagen te compenseren, zodat wij het maximale ecologische en financiële rendement kunnen halen? Is het kabinet voornemens om in opslag te investeren?

Wie het wetsvoorstel Windenergie op zee overdenkt komt al snel tot de conclusie dat een Europees energiebeleid noodzakelijk is zodat er ook internationale en samenhangende afwegingen kunnen worden gemaakt. Een gezamenlijke Energie Unie is om meerdere redenen wenselijk: vanuit geopolitiek, economisch en ecologisch standpunt. Bovendien houdt ook de wind zich niet aan grenzen. Welke stappen zet het kabinet om de voorgenomen inspanningen rond windenergie in te passen in een gewenst Europees kader?

Vorige week kwamen de leiders van de G7 in Elmau bij elkaar, waar ze ondubbelzinnig verduurzaming opnieuw op de agenda zetten. Het gaat te langzaam en onze ambities moeten omhoog, was de boodschap. Dat geldt zeker ook voor Nederland. Een duurzame energiehuishouding is een voorwaarde voor gezonde economische groei!

Voorzitter, met belangstelling wacht de D66-fractie de reactie van de minister af op onze vragen en opmerkingen.

De tijdelijke voorzitter:

Mijnheer Pijlman, mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech. U bent de derde op rij die op de eerste dag dat dit mogelijk is uw maidenspeech houdt. Staat u mij toe om ook bij u iets van uw achtergrond te schetsen.

U bent uw werkende leven begonnen als leraar geschiedenis aan het Kamerlingh Onnes College te Groningen. Vanaf 1985 was u in Groningen ruim vijftien jaar gemeenteraadslid. Daarvan was u de laatste tien jaar wethouder van onderwijs, sport, cultuur en bestuurlijke vernieuwing. Als wethouder had u een belangrijke rol bij de komst van sportcentrum Karding, bij de redding van FC Groningen en bij de oprichting van "brede scholen"; dit zijn basisscholen waarbij verschillende sectoren samenwerken aan een brede leer- en leefomgeving in de vrije tijd én op school. Met het bedenken van dit concept hebt u een belangrijke stempel gedrukt op het onderwijs. Ook was u als wethouder verantwoordelijk voor het organiseren van meerdere lokale referenda.

Van 2000 tot 2004 was u lid en plaatsvervangend voorzitter van het college van bestuur van de Hanzehogeschool te Groningen. Sinds september 2004 bent u daar bestuursvoorzitter. Daarnaast bent u de afgelopen jaren betrokken

geweest bij de oprichting van het "technasium", een onderwijsformule voor het voorgezet onderwijs waarbij de bètavakken centraal staan.

In een interview in Het Financieele Dagblad dit jaar gaf u aan dat op uw werkkamer een serie druksels hangt over de Chassidische Legenden. Dit zijn vertellingen vol wijsheid en humor, met een sterke zeggingskracht. Mogen die een inspiratiebron zijn voor uw bijdragen aan het plenaire debat. Ik wens u veel succes met uw verdere bijdrage aan het werk van deze Kamer.

Alvorens de vergadering te schorsen om de collegae de gelegenheid te geven u geluk te wensen met uw maidenspeech, vraag ik eerst even of een van de leden nog het woord wenst in eerste termijn. Ik constateer dat dit niet het geval is.

De vergadering wordt van 15.35 uur tot 16.10 uur geschorst.

De tijdelijke voorzitter:

We gaan thans verder met de behandeling van het wetsvoorstel Regels omtrent windenergie op zee oftewel de Wet windenergie op zee. Ik geef het woord aan de minister van Economische Zaken.

Minister Kamp:

Mevrouw de voorzitter. Ik zou willen beginnen met het feliciteren en gelukwensen van de woordvoerders die vandaag hun maidenspeech hebben gehouden, te weten mevrouw Meijer, de heer Dercksen en de heer Pijlman. Als het met zulke doorwrochte verhalen ook de komende jaren steeds zal gaan in de wisselwerking tussen de Eerste Kamer en de regering dan denk ik dat we een mooie toekomst tegemoet kunnen zien. Ik feliciteer de woordvoerders ook met het feit dat zij al in de gelegenheid zijn om vandaag hun maidenspeech te houden. Ik denk dat anderen in de fracties daar met enige jaloezie naar gekeken hebben, want het is toch fijn als je na zo'n eerste dag al meteen volop aan alles deel kunt nemen en niet nog even een beetje aan behoefte te hikken tegen je maidenspeech. Dus het is voor hen en voor ons allemaal vandaag wat dat betreft een feestelijke dag.

Ik wil ook graag de Kamer danken voor de bereidheid om dit wetsvoorstel vandaag te behandelen. Anders dan de heer Flierman even leek te veronderstellen, is het niet zo dat we dit doen om te proberen onder een referendum uit te komen; we doen dit omdat we er helemaal op gefocust zijn om in het jaar 2020 14% duurzame energie te realiseren en in het jaar 2023 16% duurzame energie. Het halen van die 14% in 2020, gaat, zoals velen al hebben aangegeven, waaronder de Rekenkamer, niet vanzelf. Daar moet veel voor gedaan worden. De voornemens die je hebt, moet je ook daadwerkelijk realiseren. Als er maar een voornemen wegvalt, dan haal je die 14% in 2020 niet. Een belangrijk onderdeel van mijn voornemens is ook het realiseren van wind-op-zeecapaciteit. Daar is dit wetsvoorstel belangrijk voor. Op basis van dit wetsvoorstel kan de verdere procedure tijdig worden afgerond om ervoor te zorgen dat we in het jaar 2015 de eerste tender kunnen openen en in het jaar 2019 de eerste windmolens op zee in het kader van dit nieuwe traject kunnen laten draaien. Daarom heb ik al een jaar geleden gezegd, zowel schriftelijk als mondeling in het verkeer met de Tweede en de Eerste Kamer, dat ik graag

wil dat op 1 juli 2015 deze wet in werking kan treden. Dat dit nu mogelijk is, is in belangrijke mate te danken aan de Eerste Kamer die bereid was om dit wetsvoorstel zo snel in behandeling te nemen. Ik weet dat ook de fractie van de heer Flierman daaraan op haar eigen manier een bijdrage heeft geleverd.

Vervolgens wil ik iets zeggen over de uitspraken die gedaan zijn door de leiders van de G7, de grote landen van de wereld, met enkele uitzonderingen, die bij elkaar zijn gekomen om over een aantal dingen te spreken, zoals duurzame energie. Ze hebben gezegd dat we ervoor moeten zorgen dat de opwarming van de aarde aan het eind van deze eeuw tot 2° Celsius beperkt wordt. We weten dat als er niet zeer krachtig wordt ingegrepen, aan het eind van deze eeuw de opwarming 3,5° Celsius zal zijn. De gevolgen daarvan voor de aarde zijn zeer ingrijpend, zoals onlangs nog eens is geschetst door het Internationaal Energieagentschap. Om die 2° Celsius te realiseren moet er een heleboel gebeuren. Ik ben blij dat ook landen als de Verenigde Staten van Amerika zich nu hieraan gebonden voelen en dat die dit voor elkaar willen krijgen, namelijk niet meer dan 2° Celsius opwarming aan het eind van deze eeuw. Er zal nog een heleboel moeten gebeuren, zeker ook door de Verenigde Staten van Amerika. Wij als Nederland zullen ook nog veel moeten doen, maar ik zou blij zijn als alles waar we binnen enkele jaren toe overgaan, wind op land, wind op zee, aardwarmte, zonne-energie en vergisting, dus alle initiatieven die we nu nemen en die we op korte termijn gaan realiseren, ook door al die G7-landen zou worden gerealiseerd. Naar aanleiding van de door mij gewaardeerde uitspraak van de G7 ga ik niet wat extra's doen maar ben ik mij er wel zeer van bewust dat met de doelstellingen van 14% en 16% wij er absoluut niet zijn. Het kabinet heeft dan ook de ambitie om in het jaar 2050 een volledig duurzame energiehuishouding te hebben in een internationale context en om die bovendien betrouwbaar en betaalbaar te laten zijn. Wij zullen graag optrekken met alle andere landen ter wereld, zeker met de G7, ook straks in Parijs, opdat we afspraken maken om die doelstelling te realiseren. Wat we hier vandaag bespreken draagt daar in belangrijke mate aan bij.

Er is vaak gesproken over draagvlak. Ik denk dat daar terecht over gesproken is, maar we realiseren ons allemaal dat de dingen die moeten worden gedaan om nationaal iets voor elkaar te krijgen, altijd op bepaalde plekken in het land extra impact hebben. Het draagvlak dat je nationaal hebt, is niet per definitie op iedere plek te verkrijgen, omdat de afweging tussen datgene waar bepaalde personen in de praktijk mee worden geconfronteerd — terwijl anderen misschien nergens mee worden geconfronteerd — en het nationaal belang anders kan uitvallen. Het is dus belangrijk om het draagvlak ook nationaal te bezien, daarvoor je verantwoordelijkheid te nemen en daarnaast te werken aan regionaal draagvlak. Ik kom daar straks nog op terug.

Wat betreft het nationale draagvlak zijn er voor mij twee belangrijke gegevens. Het eerste is het regeerakkoord. Er zijn verkiezingen geweest voor de Tweede Kamer. De grootste politieke partijen kwamen er samen uit met een regeerakkoord. Ze hebben daarin de doelstellingen vastgelegd waar we nu over spreken: 14% en 16%. Het tweede gegeven is het energieakkoord. Alle betrokken partijen, van de natuur- en milieubeweging tot elektriciteitsproducenten en daartussenin nog 38 andere partijen, waaronder de georganiseerde werkgevers en werknemers, hebben met